

Принцип незалежності судового експерта як ключовий елемент забезпечення об'єктивності висновку експерта

Ольга Недашківська

Житомирський НДЕКЦ МВС України, м. Житомир, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2568-0201>, e-mail: persik.emir@gmail.com

Олександр Гунько

Житомирський НДЕКЦ МВС України, м. Житомир, Україна, м. Житомир, Україна, e-mail:
omgunko@ukr.net

Розглянуто та проаналізовано аспекти, пов'язані із гарантуванням незалежності судового експерта. Відображено важливість дотримання принципу незалежності судового експерта для забезпечення достовірності й об'єктивності судових експертиз.

Ключові слова: судовий експерт; експертиза; незалежність; принцип; висновок.

The Principle of Independence of a Forensic Expert as a Key Element Ensuring the Objectivity of the Expert Conclusion

Olga Nedashkivska, Oleksandr Hunko

The aspects related to ensuring the independence of a forensic expert have been considered and analyzed. The importance of adhering to the principle of independence of a forensic expert to ensure the reliability and objectivity of forensic examinations is reflected.

Keywords: forensic expert; examination; independence; principle; conclusion.

У сучасних умовах ускладнення соціально-політичних відносин на всіх рівнях і в усіх галузях у будь-якому провадженні, особливо кримінальному, висновок експерта відіграє важливу роль у наданні об'єктивної та достовірної інформації для з'ясування істини.

Незалежність судового експерта є ключовим принципом, базисом справедливого судочинства, дотримання якого забезпечує об'єктивність висновку експерта [1].

Незалежність судового експерта передбачає, що він діє винятково на підставі наукових даних, об'єктивних фактів і законів, без будь-якого впливу з боку сторін, політичних чинників або інших зовнішніх впливів. Це означає, що експерт має право вільно формулювати свої висновки на основі власних пізнань, без будь-якого тиску або впливу третіх осіб.

Дотримання принципу незалежності судового експерта гарантує, що він може діяти вільно й об'єктивно, уникаючи конфліктів інтересів або зовнішніх впливів [2]. Це важливо для забезпечення довіри до результатів експертизи та надалі для винесення справедливого судового рішення.

Одним із ключових аспектів незалежності судового експерта є його незалежність від сторін справи. Експерт зобов'язаний залишатися об'єктивним і незалежним, навіть якщо його висновки можуть бути невігідними для однієї зі сторін, а це забезпечує справедливість і надійність результатів експертизи.

Дотримання принципу незалежності судового експерта — це важлива вимога для здійснення справедливого судочинства, експерт повинен мати змогу працювати в об'єктивних умовах, без будь-яких зовнішніх тисків або впливу. Тільки такий підхід гарантує надійність і об'єктивність висновків судових експертів та сприяє зміцненню довіри до судової системи загалом.

Незалежність судового експерта є ключовим аспектом, що детермінує його професійну етику й об'єктивність висновків [3]. Безумовно, цей принцип виявляється у низці наведених далі важливих аспектів.

1. Гарантія неприйняття замовних висновків передбачає, що незалежний експерт не бере до уваги будь-які побажання сторін або інших зацікавлених осіб щодо остаточного результату дослідження, а його формує

висновки винятково на підставі наукових даних та об'єктивних фактів.

2. Свобода у формулюванні висновків відображає право судового експерта на незалежне формулювання власних висновків без будь-яких обмежень або впливу, що забезпечує об'єктивність і надійність результатів його досліджень.
3. Відсутність конфлікту інтересів, яка гарантує, що експерт діє тільки в інтересах правосуддя, а не на користь будь-якої зі сторін справи, що дає змогу уникнути спотворення результатів експертизи в майбутньому.
4. Самостійність у прийнятті рішень щодо методів і засобів проведення експертизи, а також формулювання висновків на основі власних компетенцій та компетентності.
5. Прозорість і відкритість передбачають готовність судового експерта пояснити використану методичку й інші аспекти, які стали підґрунтям висновку, а також можливість конструктивного обговорення з іншими експертами.
6. Дотримання професійної етики, що гарантує об'єктивність, інтегритет і незалежність у проведенні експертизи.

Загальною метою незалежності судового експерта є гарантія об'єктивності й надійності його висновків, що є важливим для справедливого розв'язання кримінальних справ [4].

Реалізація на практиці принципу незалежності судового експерта передбачає:

1. Підвищення довіри до судової системи завдяки незалежності судових експертів як ключового чинника збереження довіри громадськості до судової системи, як гаранта об'єктивності та справедливості з'ясування істини у справі.
2. Доступ до незалежних ресурсів та інформації у проведенні дослідження та аналізування без сторонніх впливів зовнішніх чинників.
3. Гарантований захист від будь-якого тиску та залякування експерта, роботу в об'єктивних умовах і складання висновків на власний професійний розсуд.
4. Інтегритет експерта та відповідальне ставлення до своєї роботи, отже — достовірність власних висновків.
5. Обов'язковість дотримання наукових принципів у проведенні судових експертиз, які

зумовлюють об'єктивність і надійність результатів.

6. Забезпечення права кожної особи на справедливий суд завдяки здійсненню судовими експертами своїх повноважень винятково на основі об'єктивних фактів і доказів.
7. Забезпечення прозорості й відкритості судових процесів, гарантування об'єктивності та недискримінаційності висновків експертів.
8. Захист експерта від будь-яких форм політичного, фінансового або соціального впливу, для збереження об'єктивності, неупередженості й достовірності проведення експертиз [5].

Отже, реалізація на практиці принципу незалежності судового експерта є базисом забезпечення прозорості, законності й об'єктивності висновків судового експерта, які уможливлено чітко регламентованою процедурою розроблення та впровадження етичних стандартів, удосконалення системи судового контролю та відповідності чинним стандартам з проведення судових експертиз, убезпеченням, гарантіями та правами судових експертів у разі будь-якого тиску або загроз, стимулюванням до навчання та підтриманням на шляху професійного розвитку, а також залученням громадськості до активної участі та контролю за діяльністю судових експертів з метою підвищення якісного рівня проведення судових експертиз.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 19.03.2024).
2. Сегай М. Я., Форіс Ю. Б. Науково-практичний коментар до Закону України «Про судову експертизу» / Експертизи у судовій практиці : наук.-практ. посіб. // за заг. ред. В. Г. Гончаренка. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, 2010. 400 с.
3. Дереча Л. М. Професійна етика судового експерта. Актуальні питання судової експертизи та криміналістики : мат-ли міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річ. створ. ХНДІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 07—08.11.2013). Харків, 2013. С. 12—13.
4. Шепітько М. В. Дотримання принципу незалежності судово-експертної діяльності

в Україні. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики* : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річ. від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М. В. Салтевського (Харків, 07—08.11.2017). Харків, 2017. С. 80—81. URL: [https://dspace.nlu.edu.](https://dspace.nlu.edu.ua/)

[ua/jsui/handle/123456789/13783](http://jsui.handle/123456789/13783) (дата звернення: 19.03.2024).

5. Пиріг І. В. Принципи судово-експертної діяльності та їх співвідношення з принципами судової експертології. *Правова позиція*. 2016. № 1 (16). С. 106—113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2016_1_17 (дата звернення: 19.03.2024).